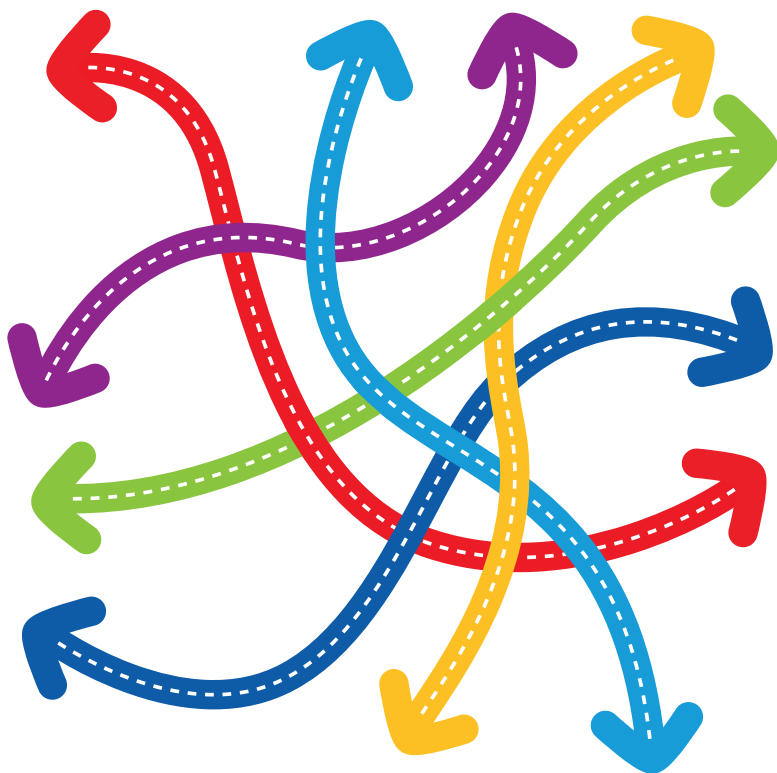

PRŮVODCE pro (školní) kariérové poradce

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Obsah	2
Úvod	3
Jak s průvodcem pracovat	4
Část I. Profesionální role kariérového poradce	5
Poskytování informací	7
Zhodnocování	10
Kariérové poradenství	13
Kariérové vzdělávání	16
Řízení poradenských služeb	18
Intervence sociálních systémů	21
Profesionalita	23
Část II. Spolupráce při realizaci školního kariérového poradenství	25
Jak mohu podpořit zapojení rodičů?	27
Rodiče do škol	27
Exkurze na pracovišti	27
Společný projekt pro žáky a jejich rodiny	28
Rozhovor s rodiči / rodinnými příslušníky	28
Komunikace s rodiči	30
Jak mohu spolupracovat s vedením školy a ostatními pedagogy?	32
Společné kariérové poradenství	32
Mezipředmětová spolupráce	34
Jak mohu spolupracovat s ostatními organizacemi?	35
Kontaktování poradenských pracovišť	35
Návštěva škol	36
Spolupráce s dalšími organizacemi	37
Kontakt s dalšími odborníky	38
Závěr	39
Slovníček pojmů	40
Použitá literatura a zdroje	42

Úvod

Vážené kolegyně, vážení kolegové,

v rukou držíte publikaci, jejímž cílem je nabídnout prostor pro úvahy a zamyšlení nad poradenskou praxí pro začínající i zkušené kariérové poradce a poradkyně. Východiskem pro tuto publikaci byl mezinárodní projekt NICE, na kterém se podíleli vzdělavatelé kariérových poradců z 28 evropských zemí. Jedním z výstupů projektu je návrh vzdělávacího programu pro kariérové poradce, který se mj. opíral o popis šesti profesních rolí, které by měli poradci naplňovat. Popis těchto rolí se stal volnou inspirací pro první část této publikace.

V rámci průvodce jsme se pokusily přiblížit tyto role kariérovým poradcům na základních a středních školách; nejprve je pozvat ke zhodnocení vlastní kariéry, která slouží jako odrazový můstek pro praxi samotnou; dále jim představit příklady naplňování profesních rolí ve školním kontextu; a konečně je inspirovat k úvahám o vlastní poradenské praxi v kontextu jednotlivých profesních rolí.

Texty jsme tvořily s vědomím, že plné obsáhnutí všech uvedených profesních rolí by bylo pro jednoho člověka náročné, ne-li nemožné. Každý z nás se cítí lépe v jiné poloze, exceluje v jiných činnostech, a proto si konkrétní mozaiku své denní poradenské praxe může z nabídnutého seskládat sám, nejen s ohledem na vlastní odbornost, osobnost či zaměření, ale také s ohledem na potřeby školy, v níž působí, a žáků, se kterými se setkává.

Při psaní publikace nám však stále výrazněji vyvstávala důležitost dalších subjektů v kariérovém poradenství pro školy a jejich vzájemná koordinovaná spolupráce a podpora. Tyto úvahy daly podnět ke vzniku druhé části metodiky, v níž nabízíme poradcům pro inspiraci konkrétní možnosti spolupráce s dalšími aktéry kariérového rozvoje žáků – s rodiči, pedagogy či zaměstnavateli.

Doufáme, že tato publikace přinese pozitivní impulzy pro Vaši praxi v kariérovém poradenství.

Autorský tým Centra kariérového poradenství

Jana Galová • Kateřina Hašková • Adéla Musilová
Jarmila Peterková • Věra Stojarová • Libuše Tomanová

Jak s průvodcem pracovat

Kniha je rozdělena na dvě části. Kapitoly první části představují vždy jednu z profesních rolí NICE. Barevně zvýrazněné části nabízejí podklady pro zamyšlení nad různými aspekty poradenské praxe s cílem podpořit profesní identitu kariérových poradců na školách:

- reflexe vlastní kariéry ve vztahu k jednotlivým tématům**
- zhodnocení časové vytíženosti v každé z uvedených rolí**
- úvahy nad konkrétními způsoby naplňování profesních rolí**
- odkazy na použité a zároveň doporučené zdroje s doplňujícími informacemi**

Poskytování kariérového poradenství na škole však není pouze individuální záležitostí poradce – v druhé části knihy tedy najdete příklady možností, jak na kariérovém poradenství pro žáky spolupracovat s ostatními pedagogy, rodiči či zaměstnavateli.

Metodiku spolu s doplňujícími materiály najdete také na webových stránkách: www.pruvodcekarierou.zkola.cz.

Poznámka autorek:

Pro zajištění přehlednosti a čtivosti jsme se rozhodly v textu používat pouze označení kariérový poradce, i když jsme si vědomy významného zastoupení žen v této profesi. Obdobně jsme zvolily jednotné označení žák (resp. student) zahrnující žáky i žákyně (resp. studenty i studentky) školy.

Část I.

Profesní role kariérového poradce

Profesní role kariérového poradce odkazují k jednomu z výstupů projektu NICE (www.nice-network.eu), který pojmenovává šest profesních rolí jako základ profese kariérového poradce. Jejich popis zahrnuje velkou škálu činností a dává tak poradcům prostor, aby si do jisté míry sami vytvářeli podobu své profese na základě osobních preferencí a specifických potřeb organizace. Poradci by měli mít povědomí o všech těchto rolích, i když praktickému naplňování řady z nich se mohou věnovat pouze v omezené míře. S ohledem na komplexitu jednotlivých rolí však musí poradci dodržovat zásady profesionality ve vztahu k vlastní praxi i k ostatním.

V našem pojetí jsme profesní role popsaly formou hlavních činností, které jsou s nimi spojeny: poskytování informací a zhodnocování, kariérové poradenství, kariérové vzdělávání, řízení poradenských služeb, intervence sociálních systémů a profesionalita.

1. Poskytování informací

Jaké informace o vzdělávání a světě práce byly klíčové pro moji vlastní kariéru? Jak jsem je získal/-a?

.....
.....
.....

Jaké informace využívám pro vlastní kariérový rozvoj v současnosti?

.....
.....
.....

Úkolem kariérového poradce je poskytovat informace o systému vzdělávání a světě práce včetně současných trendů a možném budoucím vývoji, které podpoří samostatné rozhodování žáků o vlastní kariéře. Kariérový poradce by měl být schopen kritického myšlení, měl by zvládnout informace sbírat, třídit, systematizovat, vyhodnocovat jejich aktuálnost, vybírat a pracovat s nimi tak, aby byly co nejužitečnější pro jeho poradenskou činnost. Měl by umět zajistit jejich dostupnost, distribuci vhodnými komunikačními kanály směrem k jeho cílovým skupinám. Poradce rovněž nabízí informace o vzdělávání a světě práce podstatné z hlediska mezinárodních trendů a možností mobility stejně jako potřeb a rozvoje regionu. Podpůrným zdrojem poradce v této oblasti je široká škála online zdrojů.

Mladým lidem můžeme nabídnout široké množství informací, ale také inspiraci pro jejich rozhodování a lépe je tak připravit do světa práce a do života obecně. Kromě přehledu nejrůznějších zdrojů, online webů, škol, zaměstnavatelů, kontaktů na další subjekty z oblasti poskytování kariérového poradenství, také příběhy povolání, profesí, úspěšných jedinců...

Co mohu realizovat?

- Různými cestami informovat o aktivitách kariérového poradce na škole včetně toho, v jakých situacích se do nich mohou žáci zapojit (např. na začátku školního roku při setkání s žáky, na třídních schůzkách s rodiči, v třídnických hodinách, na nástěnce, na webové stránce školy, s využitím sociálních sítí, formou e-mailů, apod.).
- Umístit na webové stránky školy a sociální sítě srozumitelně strukturované základní informace, které mohou žáci využít při rozhodování o své kariéře a průběžně je aktualizovat, např. jakým způsobem probíhá poradenský proces na škole, základní informace o kariérovém rozhodování, odkazy na užitečné weby, databázi škol a oborů, informace

o budoucnosti světa práce, možnosti stáží, apod.

- Do vyhledávání a zpracovávání kariérových informací mohou být zapojeni sami žáci, např.:
 - vedením rozhovoru s rodinnými příslušníky či dalšími lidmi o jejich současné profesi a cestě za ní;
 - skupinovými projekty zaměřenými na (skupiny) povolání, např. s ohledem na využití konkrétních předmětů;
 - společným vyhledáváním informací o preferovaných povoláních spolu s rodiči;
 - zapojením do vytváření informační databáze k volbě povolání, včetně odkazů na sociální sítě;
 - sdílením představ o budoucím světě práce s využitím dostupných informací.
- Nastavit způsoby sdílení aktuálních informací o světě práce mezi pedagogy.
- Realizovat besedy se zástupci různých povolání, rozhovory s absolventy, apod.
- Realizovat exkurze, jejichž součástí bude i zhodnocení jejich přínosu pro vlastní kariérový rozvoj žáků.
- Dát prostor pro zpracovávání informací získaných z výuky i mimoškolních aktivit a pro zhodnocení jejich přínosu pro kariérový rozvoj žáků, např. formou portfolia.

Poskytování kariérových informací se věnuji:

Poskytování kariérových informací bych se rád/-a věnoval/-a:

3.

Podporuji žáky v samostatném vyhledávání a zpracovávání informací o vzdělávání a světě práce těmito aktivitami:

Kam dál:

www.infoabsolvent.cz
www.pruvodcekarierou.zkola.cz
www.corobim.sk
www.narodnikvalifikace.cz
www.nsp.cz
www.vzdelavaniaprace.cz
www.roadtripnation.com
www.europass.cz

1.

Jak poskytuji informace o vzdělávání a světě práce žákům, rodičům, ostatním pedagogům aj.:

2.

Jaké informační zdroje ve své praxi využívám:

2. Zhodnocování

V jakých životních situacích nejvíce rozvíjím své sebepoznání?

.....

.....

.....

Jak mi znalost sebe sama pomohla v mé vlastní kariéře?

.....

.....

.....

Zhodnocování je v kariérovém poradenství zaměřené na podporu (sebe)poznávání žáků a objevování jejich talentů a potenciálu v kontextu jejich kariérového rozvoje. Pro tyto účely je v poradenství využívána velká škála certifikovaných i necertifikovaných nástrojů a metod. Důležitým aspektem při zhodnocování je obezřetnost poradce při volbě nástrojů, metod a způsobů jejich interpretace stejně jako aktivní role žáka při hledání významů získaných dat.

Co mohu realizovat?

- Volit formu posuzování vždy tak, aby žák nebyl interpretací výsledků negativně ovlivněn, mít připravené cesty, jak potenciální „poranění“ žáka ošetřit.
- Diskuze v rámci výuky na různá témata umožní žákům uvědomovat si a formulovat své hodnoty a postoje.
- Využívat rozličné materiály pro podporu sebepoznání žáků, např. videa, obrázkové karty, myšlenkové mapy, osobní předměty, aj.
- Využívat sociální sítě žáků, např. žáci požádají někoho z rodiny, spolužáků, svých přátel, aby pojmenovali některé z jejich kvalit.
- V rámci výuky českého jazyka a cizích jazyků či uměleckých předmětů dát prostor pro sebereflexi a sebe prezentaci žáků a jejich kariérových cílů, např. reflexe proběhlé exkurze v rámci slohové práce, esej o vlastních silných stránkách, výtvarné zpracování světa práce v budoucnosti, apod.
- Nabídnout po každé aktivitě žákům možnost reflexe toho, co se (o sobě) mohou dozvědět, příp. reflexi zaznamenat do osobního portoflia.
- Využít některé z dostupných online nástrojů jako podklad pro lepší sebepoznání žáků, např. Hollandova typologie RIASEC, Scheinovy kariérové kotvy, Belbinův test týmových rolí, apod.

- Využít Dotazník profesních zájmů Centra kariérového poradenství Zlínského kraje – elektronický dotazník určený pro žáky základních škol a studenty středních škol, který má za cíl pomoci s orientací v možnostech uplatnění na pracovním trhu, volbě budoucího povolání a vzdělávací cesty. Testování obsahuje zjištění předpokladů, schopností, zájmů a představ respondenta. Výstupem dotazníku je návrh 10 nejvhodnějších profesí včetně doporučené vzdělávací dráhy a zvýraznění profesního uplatnění z oblasti Zlínského kraje.

Zhodnocování se věnuji:

Zhodnocování bych se rád/-a věnoval/-a:

1. Posuzovací nástroje a techniky, které využívám pro podporu žáků při poznávání jejich talentů, dovedností, hodnot:

.....

.....

2. Způsoby, kterými zajišťuji aktivní roli žáků při posuzování jejich talentů, dovedností, hodnot aj.:

.....

.....

3. Zásady, které dodržuji, aby byla získaná data využita ve prospěch žáka a nezkreslena mými vlastními předpoklady:

.....

.....

Kam dál:

Níže najdete příklady testů, které lze při zhodnocování využít. Je však nutné mít na paměti, že testy a další nástroje jsou pouze pomůckou a nepřebírají samy o sobě roli poradce. Ten má nezastupitelnou roli při podpoře žáků v hledání významů získaných podnětů s ohledem na individuální kontext žáka.

Dotazník profesních zájmů: pruvodcekarierou.zkola.cz/dotaznik-profenich-zajmu

Online aplikace pro mapování kompetencí dětí: www.coumim.cz

Emiero test osobnosti: www.emiero.cz

Online pomocník na podporu kariérového poradenství pro ZŠ a SŠ: www.salmondo.cz

Test silných stránek: www.testmojeplus.cz

Testy pro volbu povolání: www.comdi.cz

Eticia – svět hodnot: www.eticia21.com/cs

Terapeutické a lektorské pomůcky: www.b-creative.cz

Mezera, A. Obrázkový kariérový test. Praha: Raabe, 2015.

3. Kariérové poradenství

Kde nacházím podporu při rozhodování o vlastní kariéře?

.....

.....

.....

Jaké jsou mé kvality, kompetence, silné stránky, které mohu využít ve své kariéře?

.....

.....

.....

Kariérový poradce podporuje žáky v porozumění své situaci, provází je při řešení a rozhodování využitím reflektivních metod vycházejících z respektu k individualitě každého žáka. Provází žáky v identifikaci jejich potenciálu a aktivaci zdrojů, jež je podpoří v převzetí zodpovědnosti za své kariérní projekty, které povedou k úspěšnému uplatnění v životě a společnosti. Poradenství je možné realizovat individuálně i skupinově. Klíčovým nástrojem individuálního poradenství je rozhovor vedený s vysokým respektem k žákovi (klientovi).

Co mohu realizovat?

- Poskytnout konzultační hodiny pro žáky, jejich rodiče, kolegy nebo subjekty, které by se do kariérového poradenství rády zapojily (např. firmy se zájmem o žáky na praxi, pro realizaci Středoškolské odborné činnosti nebo jiné odborné práce).
- Budovat vzájemnou důvěru a spolu s žákem dojednat kontext spolupráce: časový rámec, průběh a cíle setkání, dobrovolnost spolupráce a další etické zásady.
- Posilovat u žáků pozitivní vnímání sebe sama a vlastní budoucnosti, zaměřením na dosažené školní i mimoškolní úspěchy, dostupné zdroje a budoucí možnosti.
- Realizovat adaptační kurz či setkání, které umožní žákům se vzájemně seznámit a připravit se na požadavky školy.
- Připravit pro žáky hraní rolí zaměřené na rozvoj kompetencí, např. nácvik přijímacího pohovoru u zaměstnavatele či absolvování výběrového řízení formou assessment centra. Principem je simulace skutečné situace, do které se žáci mohou dostat, s co nejvíce reálnými skutečnostmi a prostředím.
- Diskutovat s žáky případové studie, které mohou být zaměřené např. na kariérní dilemata (rodiče nesouhlasí s mojí volbou; nevím, pro jakou školu se rozhodnout; volím mezi dvěma možnými obory/školami, apod.).

- Využít skupinové práce – skupinové řešení zadaných úkolů a následná prezentace výsledků. Žáci si ve skupině rozdělí úkoly a pracují na řešení úkolů, nejedná se jen o diskusi nad tématem. Díky reflexi aktivity si mohou žáci lépe uvědomit svoji roli ve skupině a svůj přínos ke skupinové práci. Kromě toho lze využít pro řešení témat spojených s výukou či kariérovým rozvojem.
- Využít výtvarné techniky, žáci si mohou zpracovat vlastní erb, kde vizuálně bez použití písma zaznamenají to, co je charakterizuje. Důležitá je následná reflexe, např.: Dozvěděl ses něco o sobě při kreslení erbu? Co oceňujete na erbu ostatních?
- Dát žákům prostor pro přípravu pracovního inzerátu a vytvoření motivačního dopisu na zadanou nabídku práce.
- Zorganizovat setkání či workshopy s odborníky z praxe, s významnými a úspěšnými absolventy, rodiči žáků, apod.
- Doporučit další podpůrná pracoviště, která může žák v případě potřeby využít, např. KPPP, ÚP, apod.

Kariérovému poradenství se věnuji:

velmi málo velmi často

Kariérovému poradenství bych se rád/-a věnoval/-a:

velmi málo velmi často

1.

Při poskytování kariérového poradenství vycházím z těchto teorií, přístupů:

.....

.....

2.

Těmito způsoby zplnomocňuji žáky, podporuji jejich pozitivní sebepojetí a vědomí vlastní účinnosti:

.....

.....

3.

Se zpětnou vazbou pracuji:

.....

.....

Kam dál:

- NAVAROVÁ, S. Rozvoj kariérového poradce. Praha: Raabe, 2019.
- PEAVY, R. V. Sociodynamické poradenství. Praha: DZS, 2013.
- SHAZER, S. Klíče k řešení v krátké terapii. Praha: Portál, 2017.
- SZABÓ, P., MEIER, D. Koučovanie – krátko, jednoducho, účinne Banská Bystrica: Co/Man, 1. Systemická, spol. s.r.o., 2010.
- VOSMIK, M. Inkluze a kariérové poradenství. Praha: Raabe, 2018.
- ZATLOUKAL, L. VÍTEK, P. Koučování zaměřené na řešení. Praha: Portál, 2016.
- ZATLOUKAL, L. VÍTEK, P. Reteaming. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014.

4. Kariérové vzdělávání

Co mi pomohlo zvládnout přechodová období mé vlastní kariéry?

.....

.....

.....

Jaké kompetence využívám pro řízení své kariéry?

.....

.....

.....

Poradce se zaměřuje na rozvoj kariérových kompetencí žáků, které jim umožní řízení vlastní kariéry a zvládnání přechodových období, např. vstup na SŠ, na VŠ či na trh práce. Podporuje žáky v sebepoznávání svých hodnot, zájmů, schopností, apod., učí je využívat a zpracovávat informace o vzdělávání a světě práce a připravuje je na kariérové rozhodování a realizaci vlastních kariérových projektů. Podporuje učení žáků v různých kontextech, např. přípravou portfolia nebo individuálních akčních plánů.

Co mohu realizovat?

- Diskutovat s žáky o kompetencích potřebných pro aktivní občanský, profesní a osobní život.
- Učit žáky, aby si byli vědomi svých silných stránek, zájmů, hodnot, apod., jak využívat techniky sběru informací o dostupných povoláních a možnostech vzdělávání, jak plánovat, řídit a reflektovat pracovní a vzdělávací příležitosti; a jak úspěšně žádat o vzdělávací či pracovní příležitosti.
- Podporovat žáky v mapování, rozvoji a praktickém využívání jejich kompetencí, např. formou vedení portfolia, reflexe školních i mimoškolních aktivit.
- Navrhnout předmět (např. v rámci vzdělávací oblasti Člověk a svět práce), který se zaměří na rozvoj kariérových kompetencí.
- Začlenit rozvoj kariérových kompetencí do dalších předmětů (např. příprava CV v českém jazyce, koláž vysněné povolání ve výtvarné výchově, vyhledávání informací o povoláních na internetu v informatice, apod).

Kariérovému vzdělávání se věnuji:

Kariérovému vzdělávání bych se rád/-a věnoval/-a:

1. Pro žáky vytvářím prostor k diskuzi o kompetencích potřebných pro řízení vlastní kariéry těmito aktivitami:

.....

.....

2. Těmito aktivitami podporuji žáky v rozvoji kariérových kompetencí (např. v rámci své poradenské praxe či výuky, spoluprací s dalšími pedagogy, apod.):

.....

.....

3. Způsoby, jimiž podporuji žáky v identifikaci kompetencí získaných z formálního, informálního a neformálního učení:

.....

.....

Kam dál:

BEKOVÁ, L., GRAJCÁR, Š. Zručnosti pre riadenie vlastnej vzdelávacej a profesijnej dráhy a ich rozvoj v sektore vzdelávania. Slovenská akademická asociácia pre medzinárodnú spoluprácu, centrum Euroguidance, Bratislava, 2012.

BLAŽKOVÁ, J. Moje volba. Most: Nakladatelství Hněvín, 2006.

HORSKÁ, V., ZEMÁNKOVÁ, H., a kol. Volba povolání – pracovní sešit pro žáky 7., 8. a 9. tříd, Most: Nakladatelství Hněvín, 2005.

PUCOVÁ, V., a kol. Orientace ve světě práce – pracovní učebnice pro žáky, Most: Nakladatelství Hněvín, 2003.

Australian Blueprint for Career Development.

5. Řízení poradenských služeb

Jaké jsou moje hlavní úspěchy v roli kariérového poradce/kariérové poradkyně?

.....
.....
.....

Co zásadního jsem se naučil/-a v uplynulém roce?

.....
.....
.....

Pro kvalitní kariérové poradenství na škole je klíčové vhodné nastavení služeb, které reaguje na reálné potřeby žáků, a jejich pravidelná evaluace v kontextu poslání školy. Pro úspěšnou realizaci poradenských služeb je nutná komunikace tématu v rámci pedagogického sboru, sdílení informací a vzájemné učení. Cíle a formy kariérového poradenství na škole by měly být srozumitelně komunikovány nejen k žákům a jejich rodičům, ale i k dalším partnerům školy. Významná součást poskytovaných služeb je postavena na spolupráci s externími organizacemi či jednotlivci. Poradenské služby je nutné nastavit v souladu s platnou legislativou a platnými nařízeními školy a současně usilovat o zajišťování kvality poradenských procesů i výstupů.

Co mohu realizovat?

- Pravidelně zjišťovat potřeby žáků v oblasti kariérového rozvoje, např. formou rozhovorů, dotazníků.
- Informovat vedení a pedagogy školy o kariérovém poradenství na pedagogických radách, spolu s nimi formulovat cíle kariérového poradenství na škole a srozumitelně je komunikovat směrem k:
 - žákům (nástěnky, web, sociální sítě, výuka),
 - rodičům (web, třídní schůzky),
 - dalším relevantním aktérům (web, dny otevřených dveří či další akce školy, média, odborné publikace).
- Nastavit kritéria kvality poskytovaných služeb kariérového poradenství a pravidelně je evaluovat.
- Systematicky vyhodnocovat efektivitu poskytovaných služeb i existujících partnerství podporujících kariérový rozvoj žáků.

- Sdílet aktuální poznatky z oblasti kariérového rozvoje s ostatními pedagogy a jinými kariérovými poradci.
- Odpovídajícím způsobem propagovat kariérové poradenství mezi žáky, rodiči i dalšími aktéry, např. s využitím:
 - videa (tématem mohou být prezentace, návody, help line, promo, události, reportáže, pozvánky, rozhovory, soutěže, video blog, představení, screen recording);
 - kreativní prezentace (Prezi) či komiksů (Vectorportal, Stripgenerator) aj.
 - krátkých, výstižných materiálů (informace, tiskové zprávy, rozhovory, apod.) a kvalitních fotografií pro novináře.
- Budovat důvěru s relevantními aktéry (zaměstnavatelé, základní, střední a vysoké školy, neziskové organizace, místní organizace) i jednotlivci (absolventi, rodiče žáků, inspirativní osobnosti, osobní vzory žáků, apod.) a spolupracovat s nimi.

Řízení poradenských služeb se věnuji:

Řízení poradenských služeb bych se rád/-a věnoval/-a:

1.

Jak probíhá nastavování cílů kariérového poradenství na škole a způsobů jeho realizace:

.....
.....

2.

Těmito způsoby je zajišťována kvalita poskytovaných služeb:

.....
.....

3.

Sdílení zkušeností a vzájemné učení v rámci školy i mimo ni probíhá:

.....
.....

Kam dál:

Standard kvality kariérového poradenství (Združenie pre kariérové poradenstvo a rozvoj kariéry): rozvojkariery.sk

Cesta ke kvalitě: Projekt MŠMT "AUTOEVALUACE" – Vytváření systému a podpora škol v oblasti vlastního hodnocení: www.nuov.cz/ae

6. Intervence sociálních systémů

Jaké systémové/institucionální bariéry jsem překonal/-a ve své vlastní kariéře?

.....

.....

.....

Jaké charakteristiky jsou podle mě klíčové pro důstojnou práci?

.....

.....

.....

Kariérové poradenství často vnímáme jako podporu žáků skrze individuální či skupinové aktivity. Kariéry jednotlivců jsou však mnohdy ovlivněny nastavením organizací, v nichž se pohybují (škol, firem), a charakteristikami společenského systému, v němž se ocitají. Z toho plyne význam síťování, konzultování a obhajování s cílem proměnit vzdělávací a pracovní prostředí tak, aby nabízela spravedlivější příležitosti pro uplatnění mladých lidí. Spolupráce s organizacemi na vytváření sítí a komunit – díky síťování a budování komunit mohou podpořit žáky v dosahování jejich kariérových cílů, mohou vytvářet nové možnosti. Poradce spolupracuje s organizacemi či neformálními skupinami na obhajování zájmů klientů. Poradce podporuje žáky preventivně i v obdobích krize.

Co mohu realizovat?

- V případě potřeby vystupovat v zájmu žáků, např. při nerovném zacházení.
- Informovat žáky o charakteristikách důstojné práce, které jim umožní dívat se touto perspektivou na svou budoucí kariéru.
- Diskutovat s žáky o environmentálních dopadech současných forem práce.
- Respektovat alternativní životní styly a způsoby existence, zpochybňovat nežádoucí stereotypy.
- Zaujmout stanoviska k otázkám nespravedlivé odměny, nerovných pracovních podmínek, diskriminace.
- Zvyšovat povědomí o rizicích práce v zanikajících oborech.
- Mít povědomí a angažovat se v rozvoji systému při řešení problémů „neviditelných“ skupin, např. mladých lidí, migrantů.
- Na základě zkušeností z praxe pojmenovávat strukturální zdroj problémů a učit ostatní

pojmenovávat útlak, např. systémové příčiny předčasných odchodů ze vzdělávání (např. nedostatečná podpora rodiny při ekonomických potížích, nedostatečná podpůrná síť pro mladé lidi trpící psychickým onemocněním, apod.).

Intervenci sociálních systémů se věnuji:

Intervenci sociálních systémů bych se rád/-a věnoval/-a:

1. Jakým způsobem s žáky diskutuji o proměnách světa práce a dopadech, které budou mít na jejich uplatnění ve společnosti:

.....
.....

2. Podporuji žáky v pojmenovávání systémových/institucionálních bariér ve světě práce těmito aktivitami:

.....
.....

3. Těmito aktivitami podporuji žáky v uvědomování širších dopadů kariérních voleb (např. environmentálních, sociálních):

.....
.....

Kam dál:

HOOLEY, T., SULTANA, R. Kariérové poradenství pro sociální spravedlnost. Kariérové poradenství v teorii a praxi, 2017, roč. 6, č. 11, s. 6–16.

HOOLEY, T., SULTANA, R. G., & THOMSEN, R. (Eds.). Career guidance for social justice: contesting neoliberalism. London: Routledge, 2018.

Nástroj pro identifikaci žáků ohrožených předčasným odchodem ze vzdělávání Quo Vadis: www.learningplus-data.co.uk/GP_Erasmus/updates/zlinsky_kraj/

7. Profesionalita

Jaké hodnoty jsou klíčové pro moji poradenskou praxi?

.....
.....
.....

Co pro mě znamená být kariérovým poradcem?

.....
.....
.....

Poradce přijímá profesionální hodnoty a etické standardy, zapojuje se do celoživotního kariérového vzdělávání. Ve své praxi se opírá o vlastní sebereflexi. Vytváří a udržuje adekvátní vztahy s klienty i dalšími relevantními aktéry. Obhájí profesi kariérového poradce a podílí se na jejím rozvoji.

Co mohu realizovat?

- Vytvářet a udržovat zdravé vztahy s žáky, jejich rodiči, ostatními pedagogy a dalšími kariérovými poradci a jinými relevantními aktéry (zaměstnavatelé, další profesionálové, apod.).
- Adaptovat do své praxe profesionální hodnoty a etické standardy, zvládat potenciální konflikty rolí a nejistotu.
- Systematicky analyzovat případy klientů s ohledem na působení možných individuálních, komunikačních, organizačních, skupinových a sociálních faktorů.
- Průběžně reflektovat vlastní praxi a zapojovat se do celoživotního učení.
- Otevřeně přistupovat k rozmanitosti, zejména k odlišným hodnotám a způsobu života.
- Zapojit se do společenských debat o cílech vzdělávání a kariérového poradenství.
- Propagovat kariérové poradenství jako nástroj podporující rovnost a sociální spravedlnost.

1.

V rámci své práce poradce se vztahují k těmto etickým standardům:

.....

.....

2.

Potenciální střet zájmů ve své poradenské praxi (např. v případě, že rovněž vyučujete) ošetřují:

.....

.....

3.

Těmito způsoby přispívám k rozvoji kariérového poradenství jako profese:

.....

.....

Kam dál:

Hlavní směry vzdělávací politiky ČR 2030+, Strategická linie 1F: Proměna kariérového poradenství: www.msmt.cz/file/51582/

Národní soustava kvalifikací, Kariérový poradce pro vzdělávací a profesní dráhu: www.narodnikvalifikace.cz

Mezinárodní asociace vzdělávacího a profesního poradenství IAEVG: iaevg.com

Sdružení pro kariérové poradenství a kariérový rozvoj: www.sdruzenikp.cz

Česká asociace kariérového poradenství: www.cakp.cz

Centrum Euroguidance: www.euroguidance.cz

Evropská síť Euroguidance: www.euroguidance.eu

Část II.

Spolupráce při realizaci školního kariérového poradenství

Posláním školy je připravit mladého člověka pro život, a tedy i jeho budoucí kariéru. Žáci by měli rozumět, k čemu jim v praxi budou znalosti a dovednosti získané ve výuce. K tomu je vhodné posílení zážitkové složky ve vzdělávání, např. formou besed s úspěšnými absolventy školy, podnikateli, exkurzemi do firem, aktivitami diagnostického charakteru.

V tomto pojetí kariérového poradenství by měli mít své role, podle náplně svých předmětů, všichni učitelé. Jejich konkrétní zapojení by mělo být součástí plánování a řízení činnosti školy. V tomto procesu může být nápomocný koordinátor kariérového poradenství, který by nesl odpovědnost za koordinaci a zapojení ostatních pedagogických pracovníků do aktivit směřujících k udržení a rozvoji kariérového poradenství ve vztahu k managementu školy, k žákům a jejich rodičům.

Zároveň i rodiče by měli být motivováni k rozumnému a aktivnímu přístupu při podpoře dětí při vzdělávací a profesní volbě.

Kariérový poradce komunikuje s dalšími poradenskými subjekty za účelem možnosti využívání jejich služeb žáky školy. Důležité je i udržování sítě potřebných kontaktů na ostatní subjekty, zajišťování komunikace s rodiči a propagace služeb kariérového poradenství na dané škole.

Školní kariérový poradce spolupracuje při své činnosti s rodiči, s vedením školy a ostatními pedagogy a také s dalšími externími organizacemi. V každé své činnosti může kariérový poradce vykonávat určité aktivity, kterými spoluprací v dané oblasti podpoří.

V následující kapitole jsou jednotlivé aktivity rozděleny do tří oblastí, do tří otázek k zamyšlení:

1. Jak mohu podpořit zapojení rodičů?

2. Jak mohu spolupracovat s vedením školy a s ostatními pedagogy?

3. Jak mohu své činnosti propojit s externími organizacemi?

1) Jak mohu podpořit zapojení rodičů?

Zapojení rodičů do procesu rozhodování žáka je velmi důležité. Kariéroví poradci mohou rodičům poskytnout základní informace o možnostech kariérového poradenství a doporučit případně další instituce zabývající se kariérovým poradenstvím pro žáky či navazujícími službami.

Jakými zásadami se řídím při komunikaci s rodinou žáka?

.....

.....

.....

Jak spolupracuji při své praxi s rodiči žáků?

.....

.....

.....

Zde jsou uvedeny příklady aktivit, kterými je možné spoluprací s rodiči podpořit.

Rodiče do škol

- Rodiče chodí žákům představovat svá povolání, své profese, žáci získají představu o tom, co jednotlivá povolání obnášejí, co vše je potřeba, aby mohli danou profesi vykonávat.
- Rodiče, odborníci z praxe, mohou žákům vysvětlit učivo, a jak je využít v praxi – např. ve fyzice, v matematice.

Exkurze na pracovišti

- Domluvit se s některými rodiči na návštěvě jejich pracoviště – žáci si předem připraví otázky, co by je o povolání zajímalo, po návratu zhodnotí, jestli na ně získali odpovědi, může proběhnout další reflexe (zda je exkurze bavila, co je zaujalo, ...).
- Další možností je realizace pracovních stáží na pracovištích rodičů.

Společný projekt pro žáky a jejich rodiny

- Společný projekt pro žáky a rodinu o povoláních: např. sesbírat povolání, která vykonávali/vykonávají různí členové rodiny (i členové širší rodiny) nebo zjistit, na základě jakých strategií si volili další vzdělávání, a zeptat se na otázky, které žáky zajímají (ty si mohou žáci sami vymyslet, nebo mohou být předem dány).

Tip pro vaši praxi:

- Mladší žáci mohou namalovat povolání rodiny nebo jen jedno, které je nejvíc zaujalo a následně představit spolužákům.
- Starší žáci mohou připravit prezentaci v rámci ZSV (samostatně nebo s pomocí rodičů) nebo dalších relevantních předmětů pro své spolužáky.

Varianta: informace o povoláních získávají žáci 2. stupně a prezentují je pak žákům 1. stupně, např. v rámci některých předmětů.

- Zorganizovat prožitkové odpoledne žáků s rodiči k poznání osobního potenciálu žáka, k posílení vzájemného vztahu a podpoře vzájemné komunikace o budoucí nejen profesní cestě.
- Rodiče nebo rodiče společně s žáky mohou plnit „domácí úkoly“, kdy mají něco zjistit, vyzkoušet. Např. vytvořit seznam středních škol v jejich okolí, kde se mohou v daném oboru vyučit nebo i seznam firem ve svém okolí, ve kterých se mohou v daném oboru uplatnit, dále mohou i společně trénovat kompetence - např. vytvoření si vlastní vizitky, sebeprezentačního videa.

Rozhovor s rodiči / rodinnými příslušníky

- Aktivita dle Thomase Dienera – rozhovor s rodiči a dalšími rodinnými příslušníky na téma, jak si sami vybírali další vzdělávání, své povolání, kdo je inspiroval a ovlivňoval, jaká byla jejich vysněná povolání.

Tip pro vaši praxi:

Varianta: nemusí jít o rozhovor s příbuzným, ale s někým, kdo žáka inspiruje (**inspireace Roadtrip Nation: <http://roadtripnation.com/>**)

- Aktivně zapojit rodiče do poradenského procesu - v rámci individuální konzultace se rodičům může poskytnout prostor pro vyjádření vlastního názoru, úhlu pohledu nebo poskytnutí podpory žákovi v problémové situaci, spolupracovat při vybraném řešení. Poradce může rodiče také informovat a diskutovat s nimi možné přínosy kariérového

poradenství pro žáka. Dochází tak k vzájemnému budování důvěry s rodiči a žáky.

Tip pro vaši praxi:

- Při konzultaci s rodičem použít techniku „Pohled rodiče do dětství žáka“ - kdy byl žák zcela ponořen do hry, do konkrétní činnosti, necítil únavu, a daná činnost mu dodávala energii? U jakých činností a her děti nešly odtrhnout a vydržely u ní koncentrovaně? S čím si rádi hrály, co byla jejich oblíbená hračka?
- Při koučovacím rozhovoru s rodiči je možné použít aktivitu Dotazník předností – rodiče se zamyslí, v čem je jejich dítě dobré, jaké u něj vnímají přednosti. Nemusí ho vyplnit pouze rodiče, ale i širší rodina, přátelé, kamarádi. Ideální je získat co nejvíce různých názorů. Možné otázky v dotazníku: V čem mi dítě pomohlo? Čeho si na něm zejména cením? Jaké u něj vnímám talenty? S čím bych se na něj bez obav obrátil? Můj nejlepší zážitek s ním.

Rodiče a žáci mohou v rámci konzultací realizovat např. tyto aktivity:

- společně popíší činnosti, v čem je žák dobrý, v čem vyniká, na co má talent,
- popíší oblíbené hry a hračky v raném dětství,
- rodiče se zapojí do trénování konkrétních dovedností (např. prezentačních).

- Doporučit rodičům další možnosti vzdělávání žáka, vysvětlit a konzultovat výsledky použitých diagnostických nástrojů nebo na jejich základě informovat rodiče o silných stránkách, talentu žáka a společně např. stanovit rozvojový plán. Poradce jim může představit i další organizace věnující se oblasti kariérového poradenství – úřady práce, pedagogicko psychologické poradny a další.
- Rozhovor s rodiči žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků ohroženými předčasným odchodem ze vzdělávání může být někdy obtížný. Kariérový poradce by měl mít vyhrazen pro rodiče žáků pevně stanovený čas. S každou rodinou by se měl potkat individuálně, jasně a srozumitelně sdělit, co může pro žáka udělat škola a nabídnout podporu formou seznamu škol a pracovních míst, který by mohlo být pro žáky se SVP vhodné a zajímavé. Dát rodičům kontakty na pomáhající instituce, v případě, že to postižení žáka vyžaduje. Podle potřeby v průběhu školní docházky prodiskutovat s rodiči případné nejasnosti, potřeby, změny nebo jinou zájmovou orientaci žáka nebo změnu zdravotního nebo sociálního stavu žáka.

Tip pro vaši praxi:

Užitečné tipy pro realizaci poradenského individuálního rozhovoru (Bobysudová, 2011).

- 1) Začněte rozhovor v příjemné a uvolněné atmosféře, nejlépe v místnosti, kde budete mít dostatek soukromí.
- 2) Snažte se na začátku rozhovoru prolomit ledy (např. „Jaký jsi měl dnes den? Dnes byly

k obědu výborné švestkové knedlíky, ochutnal jsi?“) Pokud víte, že má žák nějaký koníček, něco rád dělá, zeptejte se ho na to: „Vím, že hraješ fotbal a včera jste měli školní turnaj, jak ti to šlo? Včera vysílali v televizi fotbalové derby, co na výsledek říkáš? Vidím, že máš na tričku hudební skupinu, kterou mám také rád, co říkáš na jejich poslední album?“

Můžete také využít různé motivační či terapeutické karty, pomocí imaginace se žák uvolní a snáze tak zahájíte rozhovor.

3) Spolu s žákem si na začátku setkání dojednejte zakázku – stanovte si kontext a cíl spolupráce.

4) Připravte si otázky, ale počítejte s tím, že je během rozhovoru můžete přeformulovat a měnit jejich pořadí.

5) Všímejte si neverbálních signálů, dávejte si pozor na pocity a dojmy.

6) Během rozhovoru si dělejte poznámky (se souhlasem žáka či rodiče), značte si i své pocity, dojmy po rozhovoru.

7) Klad'te navazující otázky a projevujte při rozhovoru zájem úsměvem, přitakáním, zmínkou, že informace jsou zajímavé a pro vás nové.

8) Nesnažte se být v rozhovoru dominantní, nepřerušujte druhého, vyhněte se argumentování, sdělování svých vlastních názorů a hodnocení toho, co druhý říká.

9) Dostanete-li na svou otázku neurčitou odpověď, ptejte se dál neagresivním a příjemným způsobem až do vyjasnění věci.

10) Nepokládejte pokud možno tvrdé a přímé otázky v úvodní části rozhovoru. Máte-li pocit, že nadešel vhodný čas, nebojte se je položit.

11) Při shrnování použijte formulace žáka a ujišťujte se, zda informace chápete stejně, jak on je předkládá (např. rozumím tomu tak, že ...).

- podporovat je v sebepoznávání;
- sdílet své znalosti o světě práce;
- diskutovat důležitost pracovních hodnot;
- vysvětlovat souvislost mezi platem, prací a ekonomickou situací rodiny;
- propojovat děti s informačními zdroji;
- vyvarovat se stereotypizaci zaměstnání a pracujících;
- nabídnout dětem zážitek práce doma a v komunitě;
- podporovat děti v nácviu rozhodovacích schopností.

- Workshop / beseda pro rodiče na téma, jak podporovat silné stránky svých dětí a jak je podporovat v samostatných rozhodnutích v kariérním rozvoji, aby se učily přebírat zodpovědnost za sebe. Tento bod je vhodný zařazovat v průběhu celé školní docházky průběžně, nejen v ročnících, kdy se žáci rozhodují o svém dalším směřování. Předchozí práce na vlastní identitě, talentech a zdrojích může žákům následné rozhodování velmi usnadnit.

Komunikace s rodiči i další aktivity s rodinami žáků vyžadují od kariérového poradce elán, ochotu, schopnost empatie, aktivního naslouchání a velkou míru tolerance, pochopení a především čas.

Komunikace s rodiči

- Zefektivnit komunikační kanály vedoucí směrem k rodičům žáků (mailing, web, interní systémy, eventy, třídní schůzky, individuální schůzky, telefonní hovory), cílem by mělo být zvýšení zájmu o problematiku kariérového poradenství.
- V rámci třídních schůzek poskytnout rodičům informace o kariérových kompetencích a ukázat příklady, jakými mohou tyto kompetence u svých dětí podporovat, příp. vyčlenit specifické třídní schůzky na toto téma.
- Komunikovat a spolupracovat s rodiči žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků ohroženými předčasným odchodem ze vzdělávání je základem dobré spolupráce školy a rodiny. Pokud se komunikace s rodiči rozvine, je to pro žáka velký přínos, podpora. Pozitivní postoj rodičů ke škole se v domácnosti většinou projeví větší podporou vzdělávání, příznivou pracovní atmosférou a motivací žáka k poctivé docházce do školy. Může mizet i verbální snižování učitelů nebo podrývání studijních výsledků.
- Zprostředkovat, případně facilitovat setkání, které umožní sdílení pohledů na kariéru dětí, rodičů a pedagogů (mediace).
- Informovat rodiče, jak mohou podpořit děti v kariérovém rozvoji (Herr, & Cramer, 1996):

2) Jak mohu spolupracovat s vedením školy a ostatními pedagogy?

Klíčem úspěchu je propojování. Propojování činností, dat, ale zejména lidí. Spolupráce dává našemu snažení novou kvalitu a umožňuje sdílet poznatky, zkušenosti, ale zejména podporuje profesionalizaci poradenských služeb pro žáky a jejich další rozvoj.

Součástí práce školního kariérového poradce by měla být i metodická a informační podpora týmu (učitelů, třídních učitelů, vedení školy) zajišťujícího kariérové poradenství ve škole, neboť žáci by měli dostávat užitečné informace a rozvíjet kariérové kompetence v rámci výuky všech předmětů.

Co na naší škole v kariérovém poradenství dobře funguje?

.....
.....
.....

Jakými činnostmi podporuji své kolegy při realizaci kariérového poradenství na své škole?

.....
.....
.....

Možná inspirace pro aktivity využitelné při spolupráci s vedením školy a ostatními pedagogy:

Společné kariérové poradenství

- Úzce spolupracovat na realizaci vzdělávací oblasti Člověk a svět práce a koordinovat poskytování kariérového poradenství s ostatními pedagogy.

Tip pro vaši praxi:

- **Český/cizí jazyk:** nácvik psaní CV a motivačního dopisu, pohovor na zkoušku, psaní reflexe získaných zkušeností v rámci stáží či exkurzí, popis vysněného povolání.
- **Matematika:** propočítat nutné výdaje a příjmy pro preferovaný životní styl.
- **Dějepis:** diskutovat proměny práce a pracujících tříd v různých historických obdobích.
- **Informatika:** vyhledávat na internetu a reflektovat informace o nabídkách trhu práce,

možnostech vzdělávání, trendech světa práce, vytvořit sebe prezentaci (např. video, PPT), diskutovat o možnostech využití sociálních sítí při hledání uplatnění, zmapovat svoji online stopu.

- **Výtvarná výchova:** výtvarné zobrazení představy o světě práce, zobrazení ideálního dne v budoucnosti, aktivity doplnění reflexí, kdy žáci mohou představit své vidění světa a společně o něm diskutovat.

- Sdílet spolu s kolegy aktuální informace o trhu práce z jejich oborů, příp. vytvářet databázi informací online. Například odkazy na:

- profesní a zájmová sdružení a spolky (kde mohou žáci získávat informace o různých oblastech lidských činností);
- zaměstnavatele (oslovit s možností návštěvy na pracovišti, nebo pozvání některého ze zaměstnanců do výuky, společné projekty pro výuku);
- významné osobnosti oboru, které by žáci mohli oslovit s žádostí o rozhovor.

Tip pro vaši praxi:

Tato databáze může být plněna ve spolupráci s žáky.

- Informovat ostatní pedagogy, i s nimi hledat způsoby a možnosti, jak v rámci výuky ostatních předmětů lze podpořit kariérový rozvoj žáků.
- Diskutovat s kolegy a vedením školy o kompetencích potřebných pro aktivní občanský, profesní a osobní život a o způsobech jejich rozvoje v rámci školy.
- Poskytovat ostatním pedagogům kariérové informace, jaké jsou novinky, připravované akce (např. veletrh práce a vzdělávání, Dny řemesel), kontakty a možnosti spolupráce s firmami v okolí.
- Společně s kolegy konzultovat potřeby a podpůrná opatření jednotlivých žáků v oblasti jejich kariérového rozvoje.
- Společně s ostatními pedagogy rozvíjet a trénovat koučovací přístup, zaměřovat se na to, co žáci umí, v čem jsou dobří, a to podporovat a dále rozvíjet jejich talent.

Tip pro vaši praxi:

Technika pro zjišťování talentu žáka a vhodných povolání. Tato aktivita přispívá k nabourání stereotypního uvažování a bariér, které si sami pro sebe nastavujeme.

Je založena na principu víc hlav, víc ví.

1. krok: Žák si vytvoří seznam:

- aktivit, kterým se rád věnuje a které ho nabíjejí novou energií,
- silných stránek,
- věcí, které jsou pro něj v práci důležité (pracovní hodnoty, co ho v práci motivuje),
- zkušenosti a dovednosti, které má.

2. krok: Získat pohled zvenčí

– žák požádá své učitele, rodiče, přátele, aby tento seznam poslali deseti dalším lidem, kteří ho neznají. K seznamu se připojí otázky: Na jakou práci by se tento člověk mohl hodit? Jaké povolání byste mu doporučili?

3. krok: Vyhodnocení došlých odpovědí

– žák se podívá na nápady a tipy, které získal a zkusí si odpovědět na následující otázky: Co mě na došlých odpovědích nejvíce překvapilo? Která povolání mě nikdy nenapadla? Proč? Které nápady mě nejvíce lákají? Proč? Co nového bych rád zkusil? Co užitečného můžu na základě těchto nových uvědomění teď dělat? Kdo (co) mi v tom může pomoci? Kde si zjistím další informace?

- Rozvíjet sebe formou zkušebních koučovacích rozhovorů mezi kolegy.
- Poskytnout metodiku, jak získávat informace o přednostech a talentech žáků a jak dále podporovat a rozvíjet nadané žáky.
- Využívat týmovou supervizi či pravidelně realizovat intervizní setkání.
- Diskutovat s kolegy možné přínosy kariérového poradenství a jejich roli v jeho poskytování na škole a motivovat je k aktivnímu přístupu k tomuto tématu.
- Společně hledat cesty dalšího profesního rozvoje a diskutovat etické aspekty praxe kariérového poradenství.
- Vytvářet sítě nebo spolupracující skupiny s kariérovými poradci mimo školu, např. intervize, poskytování zpětné vazby, sdílení know-how, mentoring.

Mezipředmětová spolupráce

- Realizovat den profesí – jednotlivé třídy si připraví projekty o jednotlivých profesích nebo oborech výtvarně ho ztvární a představí je ostatním, může následovat beseda nebo společná zpětná vazba v rámci různých vyučovacích předmětů.
- V rámci školy a jednotlivých tříd vytvořit společný projekt, firmu – zde je možnost propojit různé předměty, např. matematiku, informatiku, společenskou výchovu.

Tip pro vaši praxi

Společně s žáky připravit „mapu znalostí“, zobrazující pro které aktivity, povolání, dobrovolnictví jsou znalosti z jednotlivých předmětů klíčové a jak je možné je využít v praxi.

3) Jak mohu spolupracovat s ostatními organizacemi?

Při realizaci kariérového poradenství je možné propojit činnost s dalšími subjekty (např. zaměstnavateli), na krajské, národní nebo dokonce nadnárodní úrovni.

Jedním z úkolů školního kariérového poradce je zajišťovat průběžnou komunikaci s dalšími aktéry kariérového rozvoje žáků.

S jakými dalšími externími subjekty jako kariérový poradce spolupracuji?

.....

.....

.....

Jak probíhá evaluace této spolupráce?

.....

.....

.....

Zde pro inspiraci uvádíme příklady aktivit pro spolupráci s externími organizacemi:

Kontaktování poradenských pracovišť

- Doporučit žákovi návštěvu těchto odborných poradenských pracovišť a využít jejich služeb:
 - **úřad práce** – zde fungují tzv. Informační a poradenská střediska (IPS). Pracovníci IPS poskytují individuální konzultace pro žáky ZŠ a studenty SŠ a VŠ, také pro jejich rodiče. Nejčastější formou je skupinové poradenství formou rozhovorů, prezentací a testování. Všechny služby jsou poskytovány zdarma. IPS nabízí pro skupiny žáků a studentů a jejich kariérové poradce návštěvu s připraveným programem pro zlepšení orientace v možnostech dalšího vzdělávání nebo zaměstnání,
 - **pedagogicko - psychologické poradny a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků** realizují v rámci své doplňkové činnosti nadstandardní psychologické diagnostiky pro organizace, kolektivy i jednotlivce a zájemce ze ZŠ a SŠ, ale také zájemce z řad veřejnosti. Seznam detašovaných pracovišť Krajské pedagogicko-psychologické poradny ve Zlínském kraji je možné najít na webu www.zkola.cz,

– **specializovaná centra** věnující se tématu kariérového poradenství – ve Zlínském kraji funguje Centrum kariérového poradenství, které připravuje ucelený systém poradenství pro kariérové poradce a další pedagogické pracovníky, kteří se tématem kariérového poradenství zabývají,

– **speciálně pedagogická centra - školské poradenské zařízení**. Poskytuje poradenské služby žákům se zdravotním postižením a zdravotním znevýhodněním integrovaným ve školách a školských zařízeních, dále pak žákům se zdravotním postižením a znevýhodněním ve školách, třídách, odděleních nebo studijních skupinách s upravenými vzdělávacími programy, žákům se zdravotním postižením v ZŠ speciálních a žákům s hlubokým mentálním postižením. Hlavním úkolem speciálně pedagogického centra je kvalifikované zařazování žáků se speciálními vzdělávacími potřebami do odpovídajícího typu vzdělávání, odborná speciálně pedagogická pomoc při práci s žáky s tělesným postižením, s poruchami autistického spektra, se souběžným postižením více vadami a se zdravotním znevýhodněním,

– **nadace a občanská sdružení – podpůrné instituce**, které svojí činností podporují výchovnou, vzdělávací a sociální oblast rodiny znevýhodněných žáků, žáků se SVP. Zabývají se osvětou, prevencí a zabezpečují odbornou pomoc,

– **další subjekty, které primárně neposkytují kariérové poradenství** – např. volnočasové středisko, místní organizace, galerie, ale i zástupci zaměstnavatelů (např. KHK ZK), zaměstnavatelé / zaměstnanci. Tyto subjekty mohou být nápomocni při poskytování kariérového poradenství na škole – informují o světě práce, umožňují žákům poznat a vyzkoušet si různé profese nebo rozvíjet kompetence žáků.

Návštěva škol

● Střední školy – poskytují kariérové poradenství žákům svým i ze ZŠ. Žáci ze SŠ realizují pro žáky ZŠ sebepoznávací aktivity, besedy s odborníky z praxe, nejrůznější exkurze, stáže na pracovišti, setkání s vyučujícími.

● Vysoké školy – poskytují uchazečům o studium, studentům a dalším osobám informační a poradenské služby související se studiem a s možností uplatnění absolventů studijních programů v praxi. Často jsou rozvíjena poradenská centra, kde poskytují poradenství v oblasti vzdělávání, psychologické poradenství, právní pomoc, sociální poradenství, případně kariérové poradenství. Vysoké školy organizují dny otevřených dveří, podílejí se na veletrzích a dalších akcích, díky kterým zájemci o studium naleznou informace o studiu. Obdobné akce pořádají ve spolupráci se zaměstnavateli a podporují tak studenty a absolventy v orientaci na trhu práce.

Tip pro vaši praxi:

Střední škola může také spolupracovat s VŠ v okolí, např.:

- navštívit VŠ,
- spolupracovat s pedagogy na VŠ v rámci nějakého předmětu,
- navštívit a vést besedu se studenty VŠ,
- VŠ studenti mohou vystupovat jako mentoři žáků SŠ.

Spolupráce s dalšími organizacemi

● Zajistit možnost navštívit různá pracoviště místních firem z regionu – návštěvy probíhají ve formě exkurzí. Exkurze umožňují žákům ZŠ zvýšit povědomí o světě práce, žáci SŠ si rozšiřují znalosti v oboru.

Cílem exkurzí by neměla být motivace žáků a studentů ke studiu daného oboru napříč celým školním kolektivem, ale přiblížit obor těm žákům, u kterých vidíme potenciál daný obor studovat se zájmem.

● Možnost vyučovat žáky přímo na pracovištích podniků a firem v rámci odborného výcviku nebo odborné praxe.

● Realizovat odborné besedy s odborníky z praxe.

● Stáže a praxe ve firmách.

● Spolupracovat při vytváření výrobků pro firmy – např. tvorba nábytku, vymyslet logo firmy a graficky ho ztvárnit.

● Zaměstnavatelé a/nebo zaměstnanci mohou žákům poskytnout podporu při Středněškolské odborné činnosti nebo závěrečné práci.

● Zapojit externí organizace a jejich zaměstnance do výkladu některých témat, např. pracovníci muzea/ZOO, lesníci, lékaři, zedníci.

Tip pro vaši praxi:

● Přehled firem, které jsou aktivní ve Zlínském kraji, je možné najít na webu Průvodce kariérou, sekce Přehled firem. www.pruvodcekarierou.zkola.cz.

● Projekt The STEM Engagement Europe, který realizuje Zlínský kraj ve spolupráci se vzdělávacími institucemi ve Velké Británii, Irsku, Nizozemsku a Holandsku. Projekt se zaměřuje na výměnu informací a zkušeností v oblasti výuky přírodovědných, technických a jiných odborných předmětů. Více informací naleznete na www.stemaction.eu

● Pedagogové si mohou do výuky zvat zástupce různých povolání, aby ukázali, jak daný předmět ve své profesi využívají (např. do fyziky – architekt, elektrikář; do biologie – lékař, veterinář, zemědělec).

- Posilovat pomocí exkurzí a besed zážitkové složky ve vzdělávání – besedy s úspěšnými absolventy školy, podnikateli v regionu, exkurzemi do firem.
- Ve spolupráci s lokálními organizacemi navrhovat smysluplné projekty, které umožní žákům rozvoj získaných znalostí v praxi, např. školní projekty, podpora dobrovolnictví.

Kontakt s dalšími odborníky

- Podporovat výzkumy kariéry a kariérového poradenství spoluprací s výzkumníky, výzkumnými pracovišti či realizací vlastního výzkumu.
- Podílet se na tvorbě politiky kariérového poradenství.
- Vytvořit společně s dalšími odborníky (např. psychologové, sociální pracovníci) podpůrnou síť pro žáky v nepříznivých podmínkách. V případě potřeby pak žáky informovat o možnosti využití těchto služeb a podpořit jejich první kontakt s těmito odborníky.
- Zapojit se do supervizních skupin či vyhledat podpůrné skupiny kariérních poradců, které fungují na obdobném principu sdílení praktických zkušeností.

Tip pro vaši praxi:

Informace o síťování kariérových poradců je možné najít např. na webových stránkách:

- Sdružení pro kariérové poradenství a kariérový rozvoj: www.sdruzenikp.cz
 - Česká asociace kariérového poradenství: www.cakp.cz
 - Centrum Euroguidance: www.euroguidance.cz
- Spolupracovat i se zahraničními kariérovými poradci, účastnit se exkurzí do zahraničí a výměnných pobytů, případně zahraničních konferencí.

Závěr

Kariérové poradenství do škol rozhodně patří. Jak uvádí dokument Hlavní směry vzdělávací politiky ČR 2030+, je nezbytnou součástí vzdělávání a profesní přípravy jako podpora lidí v jakémkoliv věku k tomu, aby se ve složitě situaci dynamicky se měnícího světa dokázali zodpovědně rozhodovat o své vzdělávací a profesní dráze.

Když jsem se společně s ostatními podílela na dokončení tohoto průvodce, uvědomila jsem si, že je velmi dobře členěný. Dává otázky, nutí k zamyšlení, sebereflexi osobní i pracovní, ale je i rádcem a zásobárnou informací, odkazů a námětů. Svým zpracováním nám sděluje: „Nenechávej mě ležet někde v regálu, ale pracuj se mnou.“ Proto věřím, že bude všem pedagogickým pracovníkům prospěšný.

Kariérové poradenství do škol rozhodně patří a ať chceme nebo ne, přesahuje i do našeho osobního života. V hlubších souvislostech můžeme mluvit také o kariéře v osobním životě. Máme své pracovní i osobní plány. Spolu s těžkostmi a výzvami, kterými procházíme, se vyvíjíme a posunujeme jak pracovní, tak osobně. Pokud potřebujeme pomoc, víme, kde ji hledat. V osobní rovině u přátel, rodiny, psychologů. V té pracovní u kariérových poradců, koučů a ve školství u školních kariérových poradců. Proto je práce školních kariérových poradců velmi významná a pro mnohé rozhodující. Je totiž pevnou součástí stěžejního poslání školy – vzdělávání i výchovy. Výchova, to je především osobní rozvoj, vzdělávání přináší kompetence k životu. V kariérovém poradenství se snoubí a prolínají obě.

Proto budeme rády, když Vám tento průvodce přinese vhled do Vás i Vaší práce a pomůže tak naplnit Vaše poslání. Být nápomocni žákům v jejich další cestě životem společně s rozvojem Vašich vlastních znalostí a schopností.

Jarmila Peterková

Slovníček pojmů

Kariérové kompetence, které umožňují jednotlivcům orientaci v sobě i ve světě práce, zvládnání přechodových momentů a realizaci kariérních rozhodnutí.

Kariérové poradenství můžeme rozdělit na:

1. **Informační** – předávání informací o trhu práce, doporučení, informace o síti škol a možnostech vzdělávání apod.
2. **Vzdělávací** – učení se novým dovednostem a jejich zdokonalování, zde má své místo např. tvorba životopisů, motivačních dopisů
3. **Pomáhající** – poznávání svého osobního potenciálu, podpora sebepoznávání (např. formou různých testů, technik), zde se uplatňuje nejčastěji koučovací přístup

Portfolio – nástroj kariérového rozvoje, žáci mají v portfolio prostor pro záznam a reflexi vlastního učení, které dokládají důkazy. Portfolio může být mj. podkladem pro další kariérní plánování, životopis, pohovor.

Sítování – nástroj profesního rozvoje kariérových poradců. Kariéroví poradci se zapojují do lokálních a / nebo globálních sociálních či profesních sítí. Dochází tak k vzájemné výměně informací a rozvoji profesních kontaktů.

Supervize – nástroj profesionální pomoci, setkání pracovníka se supervizorem nad určitým tématem. Téma do supervize přináší pracovník a společně se supervizorem se nad tímto tématem dále zamýšlejí, s cílem získat nové pohledy, inspiraci, nadhled, vhled, nové možnosti řešení. Supervizor nepřináší pracovníkovi rady a návody, ale spolu s ním hledá optimální řešení jeho konkrétní situace.

Použitá literatura a zdroje

- BOBYSUDOŤ, K. Koordinátor autoevaluace. Poradenské dovednosti. Praha: NIDV, 2011.
- DITTRICH, P. Pedagogicko psychologická diagnostika. Jinočany: H & H, 1993.
- GAVORA, P. Úvod do pedagogického výzkumu. Brno: Paido, 2000.
- HERR, E. L., & CRAMER, S. H. Career guidance and counseling through the lifespan: Systematic Approaches (5th ed.). New York: Harper Collins, 1996. Citováno z Scharf, R. S. Applying career development theory to counseling. Austrálie: Brooks/Cole Cengage Learning, 2013.
- HOOLEY, T., SULTANA, R. Kariérové poradenství pro sociální spravedlnost. Kariérové poradenstvo v teorii a praxi, 2017, roč. 6, č. 11, s. 6–16.
- HRABAL, V. Pedagogicko-psychologická diagnostika žáka. Praha: SPN, 1989.
- HRABAL, V. HRABAL, V. (ml). Diagnostika. Pedagogickopsychologická diagnostika žáka s úvodem do diagnostické aplikace statistiky. Praha: Karolinum, 2002.
- CHRÁSKA, M. Metody pedagogické diagnostiky. Olomouc: PdF UP, 1988.
- CHRÁSKA, M. Didaktické testy. Brno: Paido, 2000.
- KALHOUS, Z., OBST, O. a kol. Školní didaktika. Praha: Portál, 2002.
- Kolektiv autorů. Cross Border Seminar Compendium 2018. Guidance and Counselling in the School Curriculum. Experiences, Practices, Innovations and Responses to Current Challenges. Bukurešť: Institute of Educational Sciences – Euroguidance Romania, 2019.
- KRYKORKOVÁ, H. CHVÁL, M. Pedagogicko psychologická diagnostika a očekávané proměny jejího pojetí. In VALIŠOVÁ, A., KASÍKOVÁ, H. a kol. Pedagogika pro učitele. Praha: Grada, 2007.
- MAREŠ, J. Styly učení žáků a studentů. Praha: Portál, 1998.
- MATĚJČEK, Z. Co děti nejvíce potřebují. Praha: Portál, 1994.
- MERTIN, V. Poradce k volbě povolání. Praha: Raabe, 2004.
- MOJTIŠEK, L. Základy pedagogické diagnostiky. Praha: SPN, 1986.
- PEAVY, R. V. Sociodynamické poradenství. Praha: DZS, 2013.
- SCHIERSMANN, Ch., ERTELT, B. – J, KATSAROV, J., MULVEY, R., REID, H., & WEBER, P. C. (Eds.). NICE Handbook for the Academic Training of Career Guidance and Counselling Professionals. Heidelberg University, Insititute of Educational Science, 2012.
- STRÁDAL, J. a kol. Návrh koncepce integrovaného systému kariérového poradenství. Praha: NÚV, 2013.
- SVOBODA, M. Psychologická diagnostika dospělých. Praha: Portál, 1999.
- SVOBODA, M. (ed.). Psychodiagnostika dětí a dospívajících. Praha: Portál, 2001.
- ZELINKOVÁ, O. Pedagogická diagnostika a individuální vzděl. program. Praha: Portál, 2001.
- PARMA, P. Umění koučovat. Praha: Alfa Publishing, 2006.
- POUYAUD, J., & GUICHARD, J. A twenty-first century challenge : how to lead an active life whilst contributing to sustainable and equitable development. In HOOLEY, T., SULTANA, R. G., & THOMSEN, R. (Eds.), Career guidance for social justice: contesting neoliberalism (pp. 29–46). London: Routledge, 2018.
- ZATLOUKAL, L. VÍTEK, P. Koučování zaměřené na řešení. Praha: Portál, 2016.
- SZABÓ, P. MEIER, D. Koučovanie - krátko, jednoducho, účinne. Banská Bystrica: Co/Man, 1. Systemická, spol. s.r.o., 2010.
- SHAZER, S. Klíče k řešení v krátké terapii. Praha: Portál, 2017.
-
- Metodický portál, inspirace a zkušenosti učitelů: www.rvp.cz
- Inkluze – podpora společného vzdělávání v pedagogické praxi: www.inkluzevpraxi.cz
- Vzdělávací program pro učitele – výchovné poradce: <http://pages.pedf.cuni.cz/vp/>
- Rozvoj kariérového poradenství včetně předčasných odchodů ze vzdělávání.
- Pojetí tematické oblasti v projektu P-KAP. dostupné on-line: http://www.nuv.cz/uploads/P_KAP/ke_stazeni/Karipo_IV_podrobne_pojeti_oblasti_intervence.pdf

Průvodce pro (školní) kariérové poradce

by Jana Galová, Kateřina Hašková, Adéla Musilová, Jarmila Peterková, Věra Stojarová, Libuše Tomanová is licensed under CC BY-SA 4.0 International

- Vydal:** Zlínský kraj v roce 2020, 1. vydání
Název: Průvodce pro (školní) kariérové poradce
Autorky: Jana Galová, Kateřina Hašková, Adéla Musilová, Jarmila Peterková, Věra Stojarová, Libuše Tomanová
Dílo je zveřejněno na webových stránkách:
<http://pruvodcekarierou.zkola.cz/karierovi-poradci/>
Podmínky licence Creative Commons 4.0:
<http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>
<http://www.creativecommons.cz/licence-cc/>
Tisk: Eura s.r.o., www.euraprint.cz
ISBN: 978-80-87833-35-3

Průvodce pro (školní) kariérové poradce vznikl v rámci projektu „Implementace Krajského akčního plánu rozvoje vzdělávání pro území Zlínského kraje“. Registrační číslo projektu: CZ.02.3.68/0.0/0.0/16_034/0008497. Tato publikace je autorským dílem a je licencována dle licence Creative Commons BY-SA 4.0 Mezinárodní licence.